

e-ISSN: 2536-4596

KARE- Uluslararası Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi

KARE- International Journal of Literature, History and Philosophy

Başlık/ Title: Jean-Pierre Filiu, Gazze Tarihi, Fransızcadan Çeviren: *Eylem Alp*, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti., Sertifika No: 16228 1.Basım, Mart 2016, ISBN: 978-605-9241-44-1, Genel Yayın Yönetmeni: Ahmet Nuri Yüksel Sayfa Düzeni: Nurel Naycı Baskı-Cilt: Çevik Matbaacılık Kapak Baskı: Azra Matbaacılık

Yazar/ Author
Şeyda GÖÇ

ORCID ID
0000-0002-6382-9954

Makale Türü / Type of Article: Kitap Tanıtımı / Book Review

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 24 Haziran 2019

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 28 Haziran 2019

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Haziran 2019

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Yazar: Şeyda Göç*

KİTAP TANITIMI: Jean-Pierre Filiu, Gazze Tarihi, Fransızcadan Çeviren: *Eylem Alp*, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti., Sertifika No: 16228 1.Basım, Mart 2016, ISBN: 978-605-9241-44-1, Genel Yayın Yönetmeni: Ahmet Nuri Yüksel Sayfa Düzeni: Nurel Naycı Baskı-Cilt: Çevik Matbaacılık Kapak Baskı: Azra Matbaacılık

Tarih boyunca Filistin, Kudüs ve sonradan ortaya çıkacak olan İsrail, dikkat çeken konular içerisinde yer almıştır. Birçok tarihçi bu coğrafya üzerinde durmuştur fakat bunların dışında tarihte birçok önemli olaya sahne olan ve birçok tarihi şahsiyeti yetiştiren 360 kilometrekarelik kıyı şeridi Gazze, tarihçiler tarafından daha az dikkate alınmıştır.

Jean-Pierre Filiu'nun "*Histoire de Gaza*" (Gazze Tarihi) adlı eserinde Gazze tarihi, Antik Mısır medeniyetinden Osmanlı İmparatorluğunun sonuna dek ve son yüzyılın olayları ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Gazze'de meydana gelen tarihe yön veren önemli olaylara ve gelişmelere açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Kitap ikinci baskının önsözü ile başlamaktadır.(s.9-18) Bu kısımda yazar Gazze'de vermiş olduğu iki konferanstan bahsetmekte ve kitabını 2011 yılının sonunda üç çıkmazı ortaya koyarak tamamladığını yazmaktadır. Bunlar; İsrail çıkmazı, Filistin çıkmazı ve insani çıkmazdır. Bu terimleri ikinci baskının önsözü kısmında kısaca açıklamaktadır.

Önsöz (s.19-22) kısmında ise yazar, Gazze tarihinin acı ve trajik ve aynı zamanda bir o kadarda önemli olduğunu vurgulamaktadır. Yazar Gazze tarihi yazmanın pratik ve metodolojik zorluklarından bahsetmektedir. Ve

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, Kayseri/ Türkiye. goc.seyda1@gmail.com

önsözün son kısmında ise bu eseri hazırlamakta ve yayınlamakta kendisine yardım ve desteği olan birçok şahsa teşekkür etmektedir.

Gazze tarihinin ayrıntılı bir şekilde ele alındığı bu kitap bir kronolojik sıralama içerisinde önsöz hariç olmak üzere beş ana başlıkta incelenmiş ve bu ana başlıklar kendi içlerinde bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümler 1'den 16'ya kadar ana başlıklar altında sıralanmaktadır. İlk ana başlık "*Şeritten Önceki Gazze*" (s. 23-70) üç bölümden meydana gelmektedir. Bu bölümler; "*İmparatorlukların Kavşağında*", "*İslamiyet Çağı*" ve üçüncü olarak "*İngiliz Mandası*" bölümleridir. Birinci bölüm "*İmparatorluklar Kavşağında*" başlığı kendi altında "*Mısır ile Doğu Ülkeleri Arasında*", "*İki İskender Arasında*", "*Pax Romana*" ve "*Keşişler ve Sofistler*" başlıkları altında ayrıntılanmıştır. Bu başlıklar altında Gazze'nin Firavunların hâkimiyetine girmesi (-1530 tarihi), Filistin kelimesinin kökeni, Büyük İskender'in -333 yılında Gazze'yi cezalandırması, Gazze'de Selevkos Hâkimiyeti, Büyük İskender'den sonra Alexander Jannaeus'un Gazze halkını cezalandırması, Gazze'nin Roma hâkimiyetine girmesi, Hristiyanlığın Gazze'de yayılması ve paganizmin bastırılması konuları ele alınmıştır.

İlk ana başlığın diğer bir bölümü olan ikinci bölüm "*İslamiyet Çağında*" başlığının altında şu başlıklarla ayrıntılanmıştır; "*Bir Halifeden Diğere*", "*Haçlılara ve Moğollara Karşı*", "*Memlüklerin Altın Çağı*", "*İstanbul'dan Çok Uzakta*", "*Elveda Bonaparte*". Bu başlıklar altında Hz. Muhammed'in büyük dedesi Haşim'in 25 yaşında Gazze'de hayatını kaybetmiş olması dolayısıyla buraya Hâşim'in Gazze'si (Gazzetü'l Hâşimî) denilmesi, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer dönemlerinde Gazze, Emevi ve Abbasi dönemlerinde Gazze'nin durumu, Haçlı Seferleri'nin Gazze'ye etkisi ve Moğolların Gazze'ye gelişi, Memlüklerin Gazze'de hâkimiyeti ele alması ile birlikte Gazze'nin birçok konuda geçmişteki refahına kavuşması, Osmanlı Devleti'nin 1516'da Memlük ordularını yenmesi ile Gazze'nin Osmanlı hâkimiyetine girmesi ve son olarak Bonaparte'in Mısır'a girmesi ardından Mehmed Ali Paşa'nın 1831 tarihi ile birlikte Gazze'ye hâkim olması konuları anlatılmaktadır.

İlk ana başlığın son bölümü olan üçüncü bölüm "*İngiliz Mandası*", "*Gazze Muharebeleri*", "*Askerî Hükümet*", "*Kudüs'ün ve Gazze'nin Hüseyinîleri*", "*Büyük Ayaklanma*", "*Müttefikler Mihvere Karşı*" başlıkları ile ayrıntılanmıştır. Bu başlıklarda Birinci Dünya Savaşı ile birlikte İngiltere'nin Gazze'ye hâkim olması, Balfour Deklarasyonu ile Yahudi halkı için Filistin'de milli bir yurdun kurulmasının olumlu karşılanması, İngilizlerin Filistin'de askerî bir yönetim kurması, Filistin'de bulunan Naşâşibi ve Hüseyinî aileleri arasındaki rekabet, Filistin'e Yahudi göçlerinin başlaması ile ortaya çıkan büyük ayaklanma (İzzeddin el-Kassam harekete geçen ilk isim olur) ve İkinci Dünya

Savaşı ile birlikte devam eden Yahudi göçleri, Gazze’de şiddetin tırmanması ve Birleşmiş Milletlerin Filistin meselesini soruşturma komisyonu 31 Ağustos’ta Filistin’in Yahudi ve Arap entiteler olarak ya iki devletli bir ekonomik birlik ya da bir federal devlet çerçevesinde paylaşılması lehinde beyanda bulunması gibi tarihi açıdan önemli konular anlatılmaktadır.

Kitabın ikinci ana başlığı *“1947-1967 Matem Nesli”* (s.71-130) dir. Bu ana başlık dört bölümden meydana gelmektedir. Bu bölümler; *“Felaket”*, *“Mülteciler ve Fedayinler”*, *“Birinci İşgal”*, *“Nasır’ın Çocukları”* bölümleridir. İkinci ana başlığın altında yer alan bölümlerden olan dördüncü bölüm *“Felaket”* başlığı ile kendi altında *“Bir Savaştan Diğere”*, *“Mısır’ın Müdahalesi”*, *“Filistin’in Bütünü”*, *“İnsan Akını”*, başlıkları altında ayrıntılanmıştır. Bu bölümde 9 Kasım 1947’de Birleşmiş Milletlerin Filistin’in bölünmesi kararına karşı meydana gelen tepkiler, Gazze ve Filistin’de meydana gelen olaylar, Müslüman Kardeşler ve Hasan el-Bennâ’nın faaliyetleri, David Ben Gurion’un İsrail Devleti’nin kurulduğunu açıklaması ve Washington ‘un İsrail Devleti’ni tanınması ve ardından Arap-İsrail Savaşının patlak vermesi, Mısır’ın savaşa müdahalesi, Birleşmiş Milletler himayesinde savaşa dört haftalık ateşkes verilmesi ve savaşın seyrinin değişmesi, Kudüs Müftüsü Hacı Emin el-Hüseynî’ nin çalışmaları ile başlayan ve kuruluşunu 12 Ekim 1948’ de tamamlayan Filistin hükümetinin kuruluşu ve diğer Arap devletleri ile ilişkiler, son olarak savaş ile birlikte Gazze’ye gerçekleşen insan akını anlatılmaktadır.

İkinci ana başlığın altında yer alan beşinci bölüm olan *“Mülteciler ve Fedayinler”* bölümü, *“İsrail’in İlhak Projesi”*, *“Mısır ile BM Arasında”*, *“Umutsuzlar ve Sınırdan Sızanlar”*, *“Militan Patlaması”*, *“Büyük Dönemeç”* ve *“Geri Sayım”* başlıkları ile ayrıntılanmıştır. Bu bölümde Gazze’de bulunan mülteciler hakkında Mısır ve Birleşmiş Milletler arasında yapılan görüşmeler, Gazze’nin ilhaki projesi ve bu konu ile ilgili uluslararası görüşmeler, Gazze’de bulunan mültecilerin sınırı geçme yasağından dolayı yaşamış oldukları sıkıntılar ve umutsuzluk, 1955’te İsraili bir sivilin öldürülmesi ile birlikte yaşanan büyük dönemeç ve karışıklıklar, 11 Mayıs 1955’ te Gazze Şeridi ifadesinin resmileşmesi, Fedayinler ve Müslüman Kardeşler gibi grupların faaliyetleri, Gazze’de tekrar olayların başlaması ve 5 Nisan 1956’da İsrail’in Gazze kent merkezini vurması ve Gazze’nin ödediği bedeller anlatılmaktadır.

“Matem Nesli” ana başlığı altında yer alan diğer bir bölüm ise *“Birinci İşgal”* isimli altıncı bölümdür. Bu bölüm kendi altında *“Baskın ve Katliam”*, *“Sivil Direnişler”*, *“Eisenhower ile Ben Gurion Arasında”* başlıkları ile ayrıntılanmıştır. Bu bölümde Britanya ve İsrail’in 24 Ekim 1956’da Mısır’a

saldırmak üzere yaptıkları gizli anlaşma ve daha sonrasında Han Yunus ve Gazze’de İsrail tarafından yapılan katliamlar ve buna karşı oluşan sivil direnişler, İsrail’in Gazze’den şartsız çekilmesi için girişimler ve Eisenhower’ın bunun üzerine yolladığı mektuptan bahsedilmektedir.

“*Matem Nesli*” ana başlığının altındaki son bölüm ise, “*Nasır’ın Çocukları*” isimli yedinci bölümdür. Bu bölüm “*Yeni Kurallar*”, “*Araplar Arası Entrikalar*”, “*Filistin Meselesini Tırmandırma*”, “*İlk FKÖ*” ve “*Gazze’nin Vitrini*” başlıkları altında incelenmiştir. Bu bölümde İsrail ordusunun çekilmesinden sonra Filistin’de Nasır ve Mısır hayranlığının ortaya çıkması, Gazze’de yönetimde ve güvenlik açısından yapılan değişiklikler ve yenilikler, Arap devletleri arasında çıkan anlaşmazlıklar ve bunun Gazze’ye yansımaları, Filistin Kurtuluş Örgütü’nün ortaya çıkışı ve Mısır idaresinde Gazze’nin durumu anlatılmaktadır.

Gazze Tarihi kitabının bir diğer ana başlığı “*1967-1987 Ezilen Nesil*” (s. 131-194) dört bölümden meydana gelmektedir. Bunlar; “*Dört Yıl Savaşı*”, “*İleri Gelenler Zamanı*”, “*Başkalarının Barışı*”, “*Yeni Dalga*” bölümleridir. Bu bölümlerin ilki sekizinci bölüm olan “*Dört Yıl Savaşı*” bölümüdür. Bu bölüm kendi içerisinde “*Gerillaya Geçiş*”, “*Ağır Darbeler ve Yeni Başlangıç*”, “*Sina Sürgünleri*” ve “*Şaron Yöntemi*” başlıkları altında ayrıntılanmıştır. Bu bölümde İsrail karşıtı gerilla saldırılarının başlaması ve bunlara yönelik kurulan yapılanmalar (Kasım 1967’de kurulan Halk Kurtuluş Güçleri vb.), İsrail’in Filistin direnişine karşı yapmış olduğu ağır darbeler, Sina sürgünleri ve Şaron ile birlikte Gazze’ye uygulanan baskı ve radikal yöntemler anlatılmıştır.

“*Ezilen Nesil*” ana başlığı altında incelenen diğer bir bölüm ise “*İleri Gelenler Zamanı*” adlı dokuzuncu bölümdür. Bu bölüm “*Bir Belediye Başkanının İkilemi*”, “*Onur Mücadelesi*”, “*Direnişin İleri Gelenleri*”, “*Bu Süre Boyunca*” başlıkları altında incelenmiştir. Bu bölümde Şava ailesinden Raşid Şava’nın (Hacı Raşid) Eylül 1971 tarihinden itibaren Gazze Belediye Başkanı olması, Birleşik Arap Krallığı hayali ve diğer faaliyetleri, 1973’te meydana gelen Arap-İsrail Savaşı ve Ürdün yanlısı Müslüman Kardeşler ‘den bahsedilmektedir.

Onuncu bölüm “*Başkalarının Barışı*” ise şu alt başlıklardan meydana gelmektedir; “*Camp David’in Reddi*”, “*Hilal Savaşı*” ve “*Herkes Sağa*”. Bu bölümde Jimmy Carter, Menahem Begin ve Enver Sedat’ın 5-17 Eylül tarihlerine Camp David’de yapmış oldukları anlaşma, bu anlaşma sonucu verilen iki karar “*Orta Doğu’da barış*”, “*İsrail-Mısır anlaşması*” ve bu durumun Filistin ve Mısır’da etkisi, Gazze Kızılay’ı etrafında yaşanan olaylar, Gazze İslâm Üniversitesinin açılması, Gazze’de karışıklıkların tekrar

ortaya çıkışı ve İntifada, 25 Nisan 1982'de İsrail'in Sina'dan çekilişini tamamlaması, Refah bölgesinin Mısır kesimi ve Filistin kesimi olarak ikiye ayrılması (Filadelfiya Koridoru) anlatılmaktadır.

"*Ezilen Nesil*" ana başlığının son bölümü ise "*Yeni Dalga*" isimli on birinci bölümdür. Bu bölüm "*Tırmanış*", "*Şeyh Hapishanede*", "*Ürdün-Filistin Dönemi*", "*Zafer ve Silahları*" alt başlıkları ile açıklanmıştır. Bu bölümde 6 Haziran 1982 tarihi ile başlayan İsrail'in Lübnan'ı işgali, Sayda ve Batı Beyrut kuşatmaları ve bu olayların Gazze'de yansımaları, Sabra ve Şatila Filistin kamplarında yapılan 16-17 Eylül 1982 katliamları, Mucamma, Müslüman Kardeşler ve el-Fetih'in faaliyetleri, Mucamma yapılanmasının önde gelen ismi Şeyh Yasin taraftarlarının 18 Mart 1984'te Gazze'de Samer Sineması'nu yağmalamaları ve buna benzer olayların çıkması ile birlikte Şeyh Yasin'in tutuklanması ve daha sonra Gazze'ye dönüşü, Yaser Arafat ve Ürdün Kralı Hüseyin'in 11 Şubat 1985'te imzaladıkları ortak eylem anlaşması, 1986 ve 1987 yılları arası yaşanan gerginlikler ve çatışmalar; İntifada. 14 Aralık 1987'de Gazze'deki işgale karşı Müslüman Kardeşlerin mücadele çağrısı yapması ve bu metnin Hamas'ın kuruluş bildirgesi olarak sunulduğunun söylenmesi olayları anlatılmaktadır.

Jean-Pierre Filiu'nun kitabında yer alan diğer bir ana başlık ise "*1987-2007 İntifada Nesli*"(s.195-288) dir. Bu ana başlık dört bölümden meydana gelmektedir. Bölümlerin isimleri şu şekildedir; "*Taşların İsyanı*", "*Etki Altındaki Otorite*", "*Öfke Ayaklanması*", "*Bir Filistin Diğere Karşı*". Bu başlıklar altında incelenen bölümlerden on ikinci bölüm "*Taşların İsyanı*" şu kısımlara ayrılarak incelenmiştir. "*Milli İtaatsizlik*", "*Hamas Devlete Karşı*", "*Hiç Uğruna On Sekiz Ay*", "*Madrid Yolu*" ve "*Kassam Etkisi*". Bu bölümde 9 Aralık 1987'de başlayan İntifadanın Gazze Şeridi ile birlikte tüm Batı Şeria'ya yayılması ve bununla beraber Yaser Arafat'ın 3 Ocak 1988'de İntifada boyunca silahlı mücadeleye başvurmayacağını beyan etmesi ile ortaya çıkan milli itaatsizlik, Hamas'ın Filistin'in bir vakıf malı olduğunu ve dolayısıyla devredilemez olduğu anlayışını ileri sürmesi ile ortaya çıkan anlaşmazlıklar, Kuveyt'in Irak tarafından işgali, buradan meydana gelen göç hareketleri ve Gazze'nin giderek yoksullaşması, FKÖ ve ABD arasında yapılan Madrid Konferansı, İsrail avından kaçanlardan oluşturulan ve adını Suriyeli Şeyh İzzeddin el-Kassam'dan alan Kassam tugaylarının faaliyetleri, Filistin ve İsrail arasında Oslo Anlaşmalarının yapılması, bölüm sonunda ise altı yıllık ayaklanmanın yıkıcı etkileri anlatılmaktadır.

Kitabın on üçüncü bölümü ise "*Etki Altındaki Otorite*" bölümüdür. Bu bölüm şu başlıklar altında ayrıntılanmıştır; "*İhtiyar'ın Dönüşü*", "*İslamcı Meydan Okuma*", "*Rabin'siz Arafat*", "*Askıya Alınan Barış*", "*Muzaffer Şeyh*"

ve “*Camp David’e Dönüş*”. Bu bölümde Gazze Şeridi halkı ve “Tunuslular” olarak adlandırdıkları kişiler arasında çekişme, Yaser Arafat (İhtiyar)’ın 1 Temmuz 1994’te kırk yıl önce terk ettiği Gazze Şeridi’ne dönmesi ve 12 Temmuz 1994’te kesin olarak Gazze’ye yerleşmesi, İsrail’in Arafat’a otoritesinin sınırlarını hatırlatması ve Arafat’ın bu duruma boyun eğmesi, İsrail Başbakanı İzak Rabin ve Yaser Arafat arasında Washington’da 28 Eylül 1995’te Oslo II adında geçici bir anlaşma imzalanması, 3 Kasım 1995’te İzak Rabin’in suikast sonucu öldürülmesi ve değişen denge, İzak Rabin’in halefleri Şimon Peres ve Benyamin Netanyahu yönetimi sırasında İsrail-Filistin ilişkileri, Şeyh Yasin’in ev hapsi, Wye Plantation anlaşması (İsrail-Filistin anlaşması), ABD Başkanı Clinton’ın Gazze ziyareti ve Camp David’de 11 Temmuz 2000’de Clinton’ın daveti ile yapılan İsrail-Filistin görüşmeleri gibi konular ele alınmıştır.

Gazze Tarihi kitabının on dördüncü bölümü “*Öfke Ayaklanması*” bölümü şu başlıklar altında incelenmiştir; “*Son Şans Müzakeresi*”, “*Yeni Durum*”, “*11 Eylül’ün Gölgesi*”, “*İslami Direniş*”, “*Ateşkes ve Kan*”, “*Katiller Dönemi*”. Bu bölümde Yaser Arafat’ın Amerika aracılığı ile İsrail’le barış çabaları, Ariel Şaron’un 6 Şubat 2001’de oyların %64’ünü alması ile barış ümidinin azalması, Ariel Şaron yönetimi ile birlikte gerginliğin ve askeri saldırıların artması, 11 Eylül 2001’de el-Kaide’nin Washington ve New York’ta yaptığı saldırıların İsrail-Filistin ilişkilerine olumsuz etkileri, İsrail askeri birliği Tsahal’a karşı İslami direniş, 27 Haziran 2003 ateşkes görüşmeleri ve Şaron’un barış karşıtlığı ile birlikte Filistin’de birçok cinayetin yaşandığı katiller dönemi anlatılmaktadır. Bu bölümün sonunda değinilen önemli bir nokta ise 11 Kasım 2004’te Paris’te hayatını kaybeden Yaser Arafat’ın Kudüs’e gömülmesine İsrail’in müsaade etmemesidir.

“*İntifada Nesli*” ana başlığının son bölümü “*Bir Filistin Diğeri Karşı*” isimli on beşinci bölümdür. Bu bölüm “*Sinirler Gergin*”, “*Çekilme Öncesi Manevralar*”, “*Yanan Topraklar*”, “*Şaron’un Son Çarpışması*”, “*Zehirli Bir Zafer*”, “*Yaz Yağmurları*”, “*Mekke Anlaşması*”, “*Cehenneme İniş*” başlıklarından oluşmaktadır. Bu bölümde Mahmud Abbas’ın 9 Ocak 2005’te Filistin otoritesine başkan seçilmesi, devam eden gerginlikler, Abbas ve Şaron’un 8 Şubat 2005’te ilk zirvelerini gerçekleştirmesi, İsrail’in Gazze’den çekilmesi için Mahmud Abbas’ın girişimleri, 8 Ağustos 2005’te Gazze yerleşimcilerinin bölgeyi gönüllü olarak terk etmeleri için bir haftalık müddet verilmesi ve bu süre içerisinde yaşanan olaylar, Yerleşimcilerin toprakları terk etmeden önce konutları ve seraları yakıp yıkması, İsrail ve Filistin arasında yaşanan askeri operasyonlar, Şaron’un 25 Aralık 2005’te başlattığı son operasyonu Mavi Gökler, Batılı güçlerin yeni Filistin

hükümetiyle işbirliğinde bulunmak için yaptığı üç teklif (şiddetsizlik, İsrail'in tanınması, yapılmış anlaşmalara riayet), ABD'nin Abbas Dahlan'ı yanına alarak terfi ettirmesi, Tsahal'ın Gazze Şeridi'ne Yaz Yağmuru operasyonu ve etkileri, Suudi Arabistan Kralı Abdullah'ın 6 Şubat 2007'de Abbas'ı, Meşal'ı ve Haniye'yi Mekke'de uzlaştırmaya çalışması anlatılmaktadır.

Tanıtıma çalıştığımız kitabın son ana başlığı "*Çıkmazlar Nesli Mi?*" (s.289-315) başlığıdır. Bu başlık altında kitabın on altıncı bölümü "*Beş Yıllık Yangın*" bölümü yer almaktadır. Bu bölüm "*İsrail Çıkmazı*", "*İnsani Çıkmaz*" ve "*Filistin Çıkmazı*" başlıkları altında incelenmiştir. Bu başlıklarda İsrail Olmert hükümetinin faaliyetleri, 2007-20011 arası yaşanan olaylar, Dökme Kurşun Operasyonu, Gazze'nin içerisinde bulunduğu insani çıkmaz, Filistin içerisindeki Hamas, el-Fetih gibi fraksiyonların aralarında geçen mücadele anlatılmış ve bu yaşanan kâbustan çıkış yolunun üç şeyden geçtiği söylenmiştir: Dünyaya açılma, kalkınma ve askersizleşme.

Kitabın son kısmında yazar, kalıcı barışın temelleri Gazze'de atılmalıdır demektedir. Kitapta yer alan "*Notlar*"(s.316-345) bölümünde yazar kitap içerisinde yararlandığı kaynakları, yazarların ve eserlerinin isimlerini her bölümün başlığı altında ayırarak vermiştir. Aynı zamanda kitabın son kısmında Gazze ve Filistin ile ilgili dört adet harita yer almaktadır. (s. 346-349) Ayrıca kitapta MÖ V. binyılın ikinci yarısından başlayarak sene 2014'e kadar Gazze Tarihi açısından önemli olayların yer aldığı kronolojik bir tablo yer almaktadır.(s.350-354) Kitapta yer alan diğer bir tablo ise 1950-2009 arası Gazze Şeridi'nde nüfusu gösteren tablodur.(s.355-356) *Çağdaş Gazze'de adı geçen şahsiyetlerin kısa biyografileri* (s.357-368) başlığı altında kitapta bulunan önemli şahsiyetlerin biyografileri verilmiştir. Kitapta seçilmiş kaynakça (s.369-372) kısmı, alfabetik sıralı bir şekilde kişi dizini (s.373-379) ve aynı şekilde alfabetik sıralı bir şekilde kitabın içerisinde adı geçen örgütlerin isimlerinin bulunduğu bir örgüt dizini (s.380-382) yer almaktadır. Kitaba içindekiler kısmı ve Gazze'yi anlatan fotoğraflara yer verilerek son verilmiştir. Jean-Pierre Filiu'nun Gazze Tarihi adlı kitabı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalında ve aynı zamanda Gazze tarihi, Filistin tarihi çalışan tarihçiler ve bu alana ilgisi olanların faydalanabileceği akademik bir eserdir. Gazze tarihini müstakil bir şekilde anlatması sebebiyle önemlidir. 2015 Filistin Kitap Ödülü "*En İyi Akademik Kitap*" ödülünü almaya hak kazanmıştır.